

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE

1959-1960

2

Gostovanje
v Beogradu

METALURŠKO
KEMIČNA
INDUSTRIJA

Cinkarna Celje

Telefoni: 20-42, 20-81, 20-82
Brzovajni naslov: Cinkarna Celje
Železniška postaja: Celje —
Industrijski tiri Cinkarne
Teleprinter 03327

Naši proizvodi:

Surovi cink — min. 97,80% Zn
Cinkov prah — 97,0% Zn total
Rafinirani cink — min. 99,70% Zn
Fini cink — min. 99,75% Zn
Činkova pločevina raznih dimenzij
in formatov
Činkovi protektorji za kotle
Činkove pralnice valovite
Činkova žica
Činkovi strešniki
Avtotipijske plošče
Offset plošče
Žveplena kislina 60° Bé
Činkovo belilo — zlati pečat
beli pečat
zeleni pečat
rdeči pečat

Kromov galun
Natrijev hidrosulfit
Natrijev sulfid — surovi
Natrijev sulfid — čisti
Činkosulfat
Natrijev silikofluorid
Barijev sulfid
Zelena galica
Litopon
Ultramarin
Svinčeni minij 30%
Svinčeni minij 32%
Svinčena glajenka čista
Superfosfat
Modra galica
Metalit

V valjarni uslužnostno valjamo
tudi svinec, kositer in srebro

GLEDALIŠKI LIST
SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE
V CELJU

Sezona 1959/60 - Številka 2

Gostovanje v Beogradu

4. do 6. februarja 1960

Atelje 212

Savremeno pozorište

Iz našega prvega gostovanja v Beogradu 5. oktobra 1954. Hans Tiemeyer: MLADOST PRED SODIŠCEM (režija Branko Gombač)

Ob drugem gostovanju v Beogradu

Srečni in ponosni smo sprejeli dne 5. 6. 1959 na poslovilni predstavi gostovanja Beogradskega dramskega gledališča v Celju povabilo tov. Predraga Dinuloviča, naj pride naše gledališče čimprej na gostovanje v Beograd.

V neizbrisnem spominu so nam še nepozabni dnevi, ko smo leta 1954 gostovali s Tiemeyerjevo dramo »Mladost pred sodiščem« v Beogradu na odru Srbskega narodnega gledališča. Takrat smo bili deležni toliko prizanjanja in bratske ljubezni s strani beograjskega občinstva in tudi s strani strokovne gledališke kritike, da nam je bilo to priznanje kot mladi kulturni ustanovi bogat kapital, iz katerega črpamo še danes.

Te dni smo drugič v Beogradu.

V razdobju šestih let, ki so minila od našega prvega obiska v prestolnici, so se naši medsebojni odnošaji še poglobili, sklenili smo s srbskimi umetniki nova poznanstva, saj so bili večkrat naši gostje v Celju. In ne samo to — v velikih odskih stvaritvah srbskih gledaliških umetnikov so člani našega umetniškega ansambla našli vzornike in učitelje za svojo nadaljnjo pot.

Tokrat prihajamo s tremi povsem različnimi ženri odskih del, da pokažemo, v koliko je naš mladi igralski zbor zmožen interpretacije raznih slogov odrske upodobitve.

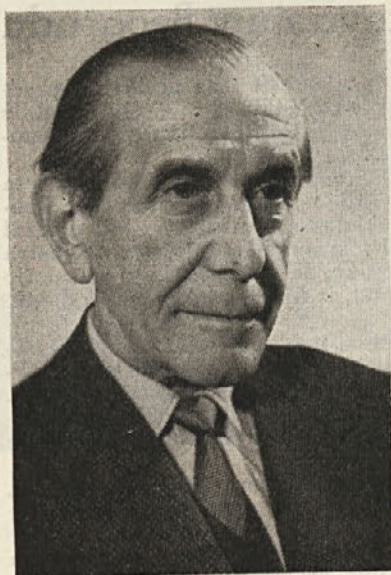
V »Ateljeju 212« bo eksperimentalni »Mali oder« Slovenskega ljudskega gledališča uprizoril pretresljivo dramo nemškega dramatika Erwina Sylvanusa »Korczak in otroci«. Ta drama obdeluje s posebnim dramaturškim prijemom problem nacističnih grozodejstev na Poljskem v času okupacije in je imela pri vseh naših dosedanjih uprizoritvah nenavadno velik uspeh.

Na odru »Savremenega pozorišta« bomo uprizorili dvoje del in sicer Goldonijevo comedio del'arte »Prebrisana vdova« in izvirno slovensko kmečko igro »Kastelka«, ki jo je po romanu »Gadje gnezdo« Vladimirja Levstika dramatiziral Herbert Grün. Troje del torej, katerih vsako zahteva poseben stil tako režijskega koncepta, kot tudi odrske upodobitve.

Upamo, da je program našega gostovanja vsekakor dovolj zanimiv tako za občinstvo kot za strokovno kritiko, za naš igralski zbor pa velika preizkušnja njegove umetniške zmogljivosti.

S pogumom prihajamo v Beograd in srečni bomo, če se bomo vrnili v Celje z uspehom.

Mg. ph. Fedor Gradišnik
upravnik SLG Celje

Mr. Fedor Gradišnik,
upravnik, predsednik Gledališkega
kolegija

Branko Gombač,
pomočnik upravnika in
režiser, član

Gledališki

kolegij

Andrej Hieng,
režiser,
član

Janez Vrhunc,
režiser,
član

ATELJE 212

4. februarja ob 20

6. februarja ob 17

Erwin Sylvanus:

Korczak in otroci

— igra —

(prvič v Jugoslaviji)

Prevod: Fedor Gradišnik

Režija: Branko Gombač

Scena: Sveta Jovanović

O s e b e :

Besednik

Prvi igralec (vodja SS odreda)

Drugi igralec (Dr. Korczak)

Igralka (nemška žena — židovska bolničarka)

Otrok (Jürgen — David)

Vsi sodelujoči bodo predstavljeni na predstavi

Čas te zgodbe je leto 1942

Razsvetljava: Bogo Les

Inspicent: Vlado Kalapati

Tehnični šef: Franjo Cesar

Iz razgovora z Erwinom Sylvanusom

S pisateljskimi poskusi sem začel dosti zgodaj. Pisal sem prozo in pesmi. Od leta 1954 živim v Soestu kot svobodni pisatelj. Pišem predvsem slušne igre.

Drama »Korczak in otroci« je moje prvo odrsko delo, napisano za tri predstave Mestnega gledališča v Krefeldu. Dramo pa igrajo danes v petdesetih nemških gledališčih, v Avstriji, v Švici, uprizoritev pripravlja tudi na Švedskem, Danskem in Poljskem ter v Belgiji. Poleg tega sem napisal še dve odrski deli: »Dve besedi, ki ubijata« (stilno precej podobno »Korczaku« — prikazuje proces proti črncu, vojaku kanadske vojske v Nemčiji) in »V ozvezdju tehtnice«.

Korczak je psevdonim dr. Henryka Goldsmidta, znanega poljskega zdravnika in vzgojitelja, ki je znan tudi kot pisatelj. Vse svoje življenje je posvetil židovski sirotišnici v Varšavi, ki jo je ustanovil in vodil. Na Poljskem vsakdo pozna tega židovskega otroškega zdravnika in njegovo usodo.

Erwin Sylvanus ob gostovanju SLG v Ljubljani, 17. I. 1960

Zakaj sem se lotil te teme? Drama »Korczak in otroci« je moj protest proti antisemitizmu, proti vsakemu nasilju. Moral sem povedati svojim rojakom, kaj se je dogajalo v času »Tretjega Reicha« v imenu njih samih in kaj se ne sme več zgoditi. Kajti ljudje vse preradi pozabljajo, hote ali neho. In vendar tega ne smemo nikdar pozabiti!

Korczak je simbol, ki naj bi mojim rojakom predrugačil predstavo o grozotah protizidovske gonje med vojno. Kajti vse preradi mi

odgovarjajo takole: Da, Hitler je dal pomoriti dva do tri milijone Židov (ne pa šest milijonov, kot to trdi tuja propaganda!), to je zelo grdo, toda kaj moremo mi zato? Če pa jim pokažem in človeško približam enega samega od teh milijonov, Korczaka, pridejo do spoznanja, da je bilo pomorjenih toliko in toliko milijonov Korczakov, in to jim daje misliti. Prav to pa hočem, da ljudje začno premišljevati. Ne maram abstraktnega, statističnega žongliranja s številkami o treh ali šestih milijonih, želim pa vzbuditi toplo človeško zavzetost. Nisem pristaš samo estetskega gledališča, ampak moralno-političnega, v svojem času angažiranega gledališča. Zanimajo me predvsem tiste stvari, ki žgejo.

Ko sem se vozil v Jugoslavijo, je bila ta zame »terra incognita«. Pri nas, v Zahodni Nemčiji ni skoraj nič slišati o kulturnem življenju v Jugoslaviji. Tu pa sem našel ljudi, ki so me razumeli in ki so me pretresli s svojimi vprašanji, polnimi humanistične misli.

Ko sem zvedel, da je bilo slovensko ljudstvo podvrženo enaki usodi kot židovsko, me je začudil sprejem pri vas. Razumel bi, če bi me sprejeli z neko rezerviranostjo, doživel pa sem prijateljski sprejem za svojo igro in zase. Tako moram priznati ljubezen, ki me sramoti.

»Zalivam cvetje. Je moja pleša tu v oknu — taka dobra tarča? Puško ima? Čemu tako stoji in mirno gleda? Ukaza nima. Morda pa je bil v civilu učitelj na vasi, morda notar, cestni pometač v Leipzigu, natakhar v Kölnu? Kaj bi storil, če bi mu pokimal? Bi prijazno pozdravil z roko? Morda pa niti ne ve, da je tako, kakor je? Saj je lahko šele včeraj prišel, od daleč...«

(Poslednji zapis v dr. Korczakovem dnevniku)

Korczak i deca

Sadržaj

Prikazujemo Vam priču o Januszu Korczaku i njegovoj deci. I kako su morali da umru, jer su bili jevrejska deca u Poljskoj. I to siročad. S tim je već dosta rečeno. Prićaćemo vam o Januszu Korczaku, koji je uvek voleo i nikad nije lagao. Jednom, samo jednom je lagao: iz ljubavi. Živeo je za decu, za svu decu sveta. Nije gledao na veru i rasu, na narodnost ni na načela. Potrebna su nam dva muškarca i jedna žena. I naravno deca. Istina, moglo bi jedno jedino dete da pretstavlja svu decu. Za glumce, naravno nije lako. Žele prave uloge. Pravo, čvrsto pozorište. Dramom, u kojoj bi učestvovali, nisu zadovoljni. Ta drama, naime, nema nikakve pristojne uloge. Ali ne radi se o drami, već o čoveku Januszu Korczaku. Ne radi se o izmišljenoj sudbini. Reč je o goloj istini. Probajmo dakle.

Nemška žena (Nada Božičeva),
Jürgen (Zmago France) in
oficir (Janez Skof)

Oficir
(Janez Skof) in Korczak
(Pavle Jeršin)

U Varšavi svako zna za sirotinjski dom za jevrejsku decu. Ja sam poljski Jevrej in — ili sam, možda, jevrejski Poljak? Mi Jevreji verujemo i s tim živimo, time uravnavamo svoj život. I Poljak sam. Volim tu bednu zemlju, koja je tako bogata osećanjima. Moj otac je bio advokat, i bilo mi je jedanajest godina, kada je teško oboleo. Beda se uselila kod nas kao svakidašnji gost. Ali hoću da vam pričam o očevom satu. Jednom, kad opet u kući nije bilo hleba, mati je založila sat, i starinar ga je stavio u izlog. Iz dana u dan smo išli da gledamo taj sat. Mi deca smo gladovali i štedeli, i to tajno, da bismo mogli da odkupimo sat. Kad smo skupili novac, otišli smo pred starinarnicu. A sata

nije bilo. To jutro su ga prodali. Otišao sam rabiju. Bio je to mudar čovek. On mi je dao svoj sat i strašno se bio naljutio i oterao me, kad sam mu rekao da je sada on ostao bez sata. Tada sam odlučio da ću u svemu biti kao rabi. I toga sam se držao.

Ne bih hteo da od mene napravite djavola. To je nepravilno. Hteli bi da počnete prizorom, koji me pokazuje pod pritiskom zapovesti. Protestujem! Imam ženu, koju volim. I decu. Izvršio sam svoju dužnost. Poštovao sam naredbe. Samo vi pridikujete, život je drukčiji. Nacisti su nas naučili kako čovek sam sebi da pomogne. Da ne dolazim s fronta, već iz Varšave? Tamo sam, gde me postavila zapovest.

Tu je moja kuća. Moj dom. Žena. Tebi je sve bolje nego drugim ženama. Gde sam ja, ne strelja se. Kako je Jürgen porastao! Pogledajte šta sam vam doneo. Ovog puta nisam doneo nikakva odlikovanja. Glasno nikad ne reci da ti je draže ako se živ kući vratim, bez odlikovanja.

Besednik (Sandi Krošl) in Korezak (Pavle Jeršin)

Beležimo godinu 1942.

Mali David se zatekao kod pana Korezaka: bolestan je i gladan i bez roditelja. 65 deca ima pan Korezak. David je je 66.— ko bi drugi i brinuo za njega? Krochmalnova ulica je ulica gladi kao sve ulice u Ghettu. I u sirotištu već odavno nema svako dete svoj krevet. Hleba nema više. Mleka nema više. Sad idemo da prosimo.

Mali David pita sestru Ruth šta je to pas. Šta je pas? Pa da, dok su svi ljudi još bili siti, tada su te životinje još bile žive. To je naravno bilo tako davno. Davno je to bilo i mali David ne zna šta je to pas.

Doktor Korezak krije svoje brige i bol poverava samo kamenu na putu. I samo kad je sam, razplače se. Oficir donosi doktoru Korezaku odluku da se sirotište zatvori. Doktor Korezak misli da to znači samo premeštaj u neki provincijski kraj. Zaliha više nema. Ali oficirova reč je oštra: sirotište će biti premešteno u logor, odakle se niko ne vraća. Njemu će biti oprošten život, ako decu tamo odvede da ne viču.

U početku drame počeo sam da pričam o svom životu. Ali početi moram sa događajem kad mi je bilo 15 godina. Bilo je to u logoru Hitlerove omladine, gde su nas učili redu i autoritetu. Prekonoć smo četvorica iz našeg društva odlučili da krademo jabuke. Stvar se obelodanila. Seljak, koji je došao da se žali, odlučno je tvrdio da su bili omladinici iz našeg logora, a komandant je sve to odlučno poricao. Tada sam se ja javio i rekao da smo lopovi bili mi. I? Kad je komandant pitao zašto sam to rekao, odgovorio sam mu: »Jer je to istina.« I komandant mi se smejao, jer me nije razumeo. I bio sam

kažnjen. S motivacijom da se nisam drugarski ponco. To je bilo posle dve godine kad sam bio na krizmanju, gde ništa naročito nisam osetio, ma da je pastor bio odličan propovednik, koji je dobijao 250 maraka za svoje pridike preko radia! I mi hoćemo da glumimo dramu o laži?

Doktora Korczaka razjeda briga zbog dece. Čak i kod Zadika uzaman traži utehe. U tim trenucima treba svoj ponos dokazati.

Doktor Korczak se priprema. Bezbrizno prolazi vreme. Sestra Ruth je doznala na koji način namerava Janusz Korczak da je spase. Nju i ostale sestre. Ali Janusz Korczak živi u drugom vremenu, koje ne teče jednomerno, minut za minutom. Priprema se za ono strašno.

Janusz Korczak ode u svoju tihu, pustu i siromašnu sobicu, uzima stari molitveni šal, stavi svoju kapiću na glavu i počne pevati stare hebrejske psalme. U isto vreme se oficir spremao na svoj posao. Ne oseća se najbolje, ali se smeška, čak počne da žvižduće, i peva. I udje u sobu svog pretpostavljenog. Stoji kao kip pred njim i misli samo na naredjenje.

Doktor Korczak saopšti oficiru da će pratiti decu do kraja, sasvim do kraja. Ali u zamenu za to zahteva život sestara. Nudi svoj život za život sestara. Dečje bošče su pripremljene. U njima su igračke i odeća. U njegovoj bošči je odelo i odlikovanja. Nemačka odlikovanja, ta on je bio nemački oficir. Kad se ovaj oficir tek rodio. Poljska odlikovanja je uništio. Neće da ostavi bilo kakva odlikovanja. Ostavlja pak svoja dela, koja niko ne može uništiti, i sećanje na dečjeg lekara, koji je bio Poljak i Jevrejin, i koji je poverenu mu decu voleo do poslednjeg trenutka.

Janusz Korczak je pričao deci: putovaćemo preko Crvenog mora u obećanu zemlju. I kad su ga deca čula kako priča, počeli su da pevaju, jer danas su se najeli. I vozili su se u logor. Niko nije video da Janusz Korczak plaće...

To je bio kraj.

Igralka (Nada Božičeva), Besednik (Sandi Krošl), Korczak (Pavle Jeršin), David (Zmago Frece), Oficir (Janez Škof)

5. februarja ob 19.30

Carlo Goldoni

Prebrisana vdova

(LA VEDOVA SCALTRA)

— komedija —

Monsieur Le Bleau	Slavko Strnad
Conte di Bosco Nero	Janez Eržen
Milord Runebif	Slavko Belak
Don Alvaro di Castiglia	Janez Škof
Arlecchino	Zlatko Šugman
Rosaura dei Balanzoni	Marija Goršičeva
Marionetta	Maja Druškovičeva
Eleonora	Vera Perova
Pantalone	Marjan Dolinar
Doktor Lombardi	Pavle Jeršin
Birif	Tone Zorko
Folletto	Volodja Peer

Natakarji: Simoniti Boleslav, Kastelic Mirko, Deržek Peter in Mirnik Pavle.

REŽIJA JANEZ VRHUNC

Koreografija	Iko Otrin
Prevod	Janko Moder
Scena	Jakob Savinšek
Glasba	Stanko Prek
Kostumi	Mija Jarčeva
Inspicient	Vlado Kalapati
šepetalka	Olga Puncerjeva
Tehnično vodstvo	Franjo Cesar
Razsvetljava	Bogo Les
Frizerska dela	Vera Srakarjeva
Krojaška dela	Amaliya Palirjeva in Jože Gobec

Commedia dell'arte

Arlecchino
(Zlatko Sugman)

Dokaj nenavadna komedija, ki je kraljevala po Evropi od XIV. do XVIII. stoletja, posebej pa še v renesančni Italiji in Franciji, stara ljudska komedija, ki si je prisvojila naziv Commedia dell'Arte, se je spočela tam, kjer se ponavadi spočno vse velike stvari: v ljudstvu, v človeku samem. Spočela se je ob vzgledih starega grškega in ne previsoko cenjenega rimskega gledališča, na cestah, na sejmiščih, maske-radah in dvorih — v ljudeh, ki jim še danes pravimo komedijanti.

Ti komedijanti so s svojimi trupami hodili po mestih, po vaseh, po dvorih in salonih, uprizarjali svoje predstave, zabavali ljudi s svojimi norčijami, s prešernim smehom, s spretnostjo, dovtipom, z neugnanim posmehovanjem vsega, kar je bilo posmeha vredno. Sami so si izmišljali zgodbe iz resničnega življenja, ali pa so privzemali stare in jih potem obnavljali in prikrojili času in kraju primerno. To so bile grupe veselih igralcev in Harlekinov, ki so s fantastično zavzetostjo, včasih pod izredno težkimi pogoji, prenašali gledališko slo iz roda v rod, iz stoletja v stoletje. Ljudje so jih vedno občudovali, se zabavali ob njihovih improvizacijah, včasih pa se tudi norčevali iz njih.

Kljub raznoterosti in času, je ta komedija počasi dobivala svojo konvencionalno obliko in vsebino. V tej ljudski komediji so začele nastopati stalne figure, ki so se občinstvu najbolj priljubile in so jih ljudje hoteli še in še gledati.

Tako se je utrdila navada, da predstava take komedijantske trupe ni mogla brez norčavega Harlekina, poosebljenega ljudskega duhoviteža, ki je med predstavo zbiral šale na račun nastopajočih, ali pa tudi na račun občinstva. Tak Arlecchino je bil oblečen v pisane krpe in nosil je na obrazu masko kot znak in dokaz, da je njegov lik in obraz spočet v stari tradiciji grškega gledališča, v klasičnih antičnih figurah

— Satirih, ki so na poseben način razveseljevali ljudi in nosili v ta namen tudi maske, ki so ponazarjale vsebino njihovega kulta.

Poleg Arlecchina so ljudje vzljubili tudi figuro starega, domišljavega in neumnega očeta Pantalona in avtoritativnega Dottora, ki je vedno nosil obvezen rekvizit: zdravniško torbico in klistir, in je s svojo bistrumnostjo zdravil telesne in srčne rane. Predmet posmeha so bili

Marionetta (Maja Druškovičeva) in Arlecchino (Zlatko Šugman)

takoimenovani kapitani (v naši komediji: Italijan Conte di Bosco Nero, Francoz Monsieur Le Bleau, španec Don Alvaro di Castiglia in Anglež Milord Runebif), junaki, strahopetneži, pijanci in ponočnjaki, prevaranti in lažniki, ki so s svojimi ljubavnimi pustolovščinami tudi po svoje zabavali občinstvo. Predmet njihove ljubezni je bila Colombina (v naši komediji Dona Rosaura), ki je s svojo lepoto, prebrisanostjo in očarljivostjo zapeljevala in zavračala zdaj prijetne, zdaj vsiljive ljubimce.

Posebnost take komedije ni bila vsebina, temveč oblikovna moč improvizacije in komedijski čar nastopajočih komedijantov. Vedeti moramo, da so odlični komedijanti te stare komedije brezhibno obvladali svoje telo, poznali principe baletnih gibov in pantomime še preden so bile ustanovljene prve baletne akademije. Njihovi Arlecchini so znali plesati po vrvi, igrati razne glasbene instrumente, peti, igrati pantomimo, lepo govoriti in odlično improvizirati. Ples, pantomima, glasba, petje in improvizacija — to so bile oblike stare ljudske komedije. Maske, ki sodijo k vsebini stare ljudske igre, vedo — če jih dobro opazujemo — marsikaj resničnega povedati o človeku.

(Iz razčlembenega referata)

Prepredena udovica

Sadržaj

Cetiri kavaljera: Francuz monsieur Le Bleau, Italijan conte di Bosco-Nero, Englez milord Runebif in Spanac don Alvaro di Castiglia veselo provode svoje vreme. Šva četiri su bacili oko na lepu i bogatu udovicu Rosauru dei Balanzoni, i dok Italijan ljubomorno krije naklonost prema njoj, Francuz se na sva usta hvali svojim uspesima kod žena i predviđa uspeh i kod done Rosaura. Španjolac, isto tako ubeđen u uspeh, čuti, a Englez šalje Arlecchina s prstenom i porukom da dolazi k njoj na čokoladu.

Udovica Rosaura ne namerava da uzalud provede mladost, i odluču da potraži muža. Dragoceni prsten koji joj je doneo Arlecchino, doduše odbije, ali se neobično obraduje darežljivom milordu, koji će doći. No, kad saznade da Englez ne namerava da se ženi, već da samo traži razonodu i zabavu dok je u Veneciji, obradovala se ljubomornom Italijanu, koji je prekinuo njen razgovor sa Englezom. Da Englez ne bi ostao sam, pošalje svoju služavku Marionettu po svoju stidljivu sestru Eleonoru, koja isto tako traži muža. To se Englezu ne dopada, te uvredjen ode.

Pantalone bi hteo da se oženi sestrom svoje svastike Eleonorom i moli njenog oca doktora Lombardija, da mu pomogne. Francuz, koji obilazi oko Rosaurine kuće, hteo bi da ga Pantalone pusti u kuću, a kad mu to ne podje za rukom, zakuca na vrata i Marionetta, koja toliko želi da se Rosaura uda za Francuza, pusti ga u kuću.

Rosaura se ne obradova Francuzu, pogotovo zbog toga, što je upao u kuću bez njene dozvole. Francuz joj se počeo udvarati i zaprosi je. Obećavši da će razmisliti jedva se otarasila dosadnog prosioca. Doktor Lombardi dovede čerki — udovici Rosauri — Spanca u nadi da će se ona zagrejati za njega i udati se. Rosauru je iznenadila Spancova rasipnost (više nego Englezov dragoceni prsten), kad je ovaj zamenio njenu srebrnu tabakaru za svoju zlatu. Ni Spanac joj se ne dopada mnogo, i njega se jedva oslobodila.

Kavaljeri su opet u gostionici, samo sad ljubomorno streljaju jedan drugog očima i brižno paze jedan na drugog. Francuz šalje Rosauri u francuskog slugu preobučenog Arlecchina, da joj odnese njegov portret. Italijan šalje svog slugu Folletta Rosauri s pismom, Englez pak svog lenjog slugu Birifa sa kutijom dijamantata. Spanac preobuče Arlecchina u španskog slugu i uputi ga sa svojim rodoslovom udovici.

Eleonora se ne odupire očetovom savetu da se uda za Pantalona, a Rosaurina služavka Marionetta je odvratila jer ona je tobože premlada za brak s tim starcem, i savetuje joj da izabere nekog mladjeg. Čak joj i Rosaura obeća svoju pomoć. U to već zakucaše na vrata sluga kavaljera sa darovima: Arlecchino kao Francuz, Folletto, Birif i Arlecchino kao Spanac. Rosaura odluču da dobro promisli koga od prosioca da izabere za muža.

Italijan je kao na trnju kad ugleda da je Birif doneo Englezu pismo od Rosaura i njegova ljubomora je još veća kad mu ne podje zarukom da vidi šta je u njemu. Tek ga Rosaurino pismo, koje je doneo Folletto, malo umirilo. I Spanac je nestrpljivo očekivao odgovor od Rosaura: njegovu nestrpljivost je zamenilo čuđenje kad je video da mu Rosaura u pismu govori o nekom portretu. Arlecchino, koji je zamenio Spančevu i Francuzovo pismo ga jedva umiri. Obećanu nagradu je uzalud čekao, jer mu je Spanac mesto nagrade dao nekakvu diplomu. Pošto kod Spanca više nije bilo nade, potrudio se da barem kod Francuza nešto učari. Kako je Francuz zahtevao Rosaurin odgovor, da mu Spancu upućeno pismo i uspe mu, da Francuza ubedi da je pismo njegovo. Ali se za platu i kod Francuza obrisao: kao nagradu je dobio samo delić Rosaurinog pisma, koji je »najdragoceniji dragulj pod suncem«. U to upadne Marionetta, i zahteva deo napojnice za sebe. Arlecchino joj drage volje ustupi Francuzovu »nagradu«.

Rosaura odluču da svoje prosioca isproba: svakome će se prikazati posebno i uveriti se u njegovu vernost. Pantalona, koji je došao da je zamoli da ona Eleonori za njega kaže neku lepu reč, je zamolila da joj pomogne u pripremi zabave u kući. Pantalone pristane.

Francuz i Spanac čitaju svako svoje pismo, koje im je poslala Rosaura i čude se neobičnom sadržaju. Problem reši Arlecchino, koji izmenja pisma. Kavaljeri su sad zadovoljni pismima. Francuzu ništa ne smeta, ali kako Spanac ne podnosi suparnika, zahteva da se Francuz skloni, no kako ovaj neće, pozove ga na duel. Marionetta, koja toliko želi da Francuzu nadje ženu, pozove Eleonoru na prozor i Francuz se na prvi pogled zagreje za nju. U to naidje doktor Lombardi, koga Francus zamoli da ga pusti u kuću, jer gori od ljubavi prema njegovim čerkama. Lombardi, međutim, nije nimalo oduševljen nametljivim ljubavnikom.

Englez i ljubomorni Italijan se sreću u gostionici i Englez, koga Italijan uvredi, izaziva ga na duel. U tom trenutku se pojavi Rosaura preobučena u Engleskinju i pored nje se razneži Englezovo srce. Da bi je mogao prepoznati da joj zlatan etui. Spanac konačno dočeka Francuza, i baš kad su trebali da započnu duel, spreči Francuza u Franskinju preobučena Rosaura. I tako je duel odložen. Kao znak za raspoznavanje

dao joj je flašicu parfema. Opet su se spopali suparnici u ljubavi i opet ih je prekinula Rosaura, sada kao Španjolka, pored koje Španac zaboravi Rosauru i suparnike. Špancu izmami Rosaura tabakaru i ode. Italijan se nije dao zavesti lepoj Italijanki, koja je tako zaljubljeno gledala u njega, čak ni njeno nagovaranje ga nije pokolebalo u vernosti prema Rosauri.

Eleonori se Francuz mnogo dopada i Marionetta je oduševljena, jer ipak se nada da Francuz neće otići praznih ruku iz kuće. Rosaura nestpljivo očekuje svoje prosiocce, koje je pozvala. Ljubomorni Italijan je došao prvi, za njim ponosni Španac, bezbrižni Englez i konačno vetropiri Francuz. Rosaura im otkrije svoju nameru da Fortuna odluči za koga će se udati. Arlecchino se pobrine da svaki kavaljer dobije pravu škrinju, i poslednja igra je započela. Ponosni Španac uvredjen ode, kad ga Rosaura otkrije i vrati mu tabakaru. Francuz nije previše uzeo k srcu, jer bi njegovo srce moglo istovremeno da voli Francuskinju i Rosauru. Englez, koji i tako nije nameravao da se ženi, najmanje je pogodjen i zato iskreno čestita Italijanu u njegovoj sreći da ga je Rosaura izabrala za muža. Na kraju krajeva umeša se u igru još Marionetta, koja dovede Francuzu Eleonoru. Komedija se završava igrom.

Conte di Bosco Nero
(Janez Eržen), Milord Runchif
(Slavko Belak), Rosaura (Marija Goršičeva),
Don Alvaro, (Janez Skof), Monsieur
Le Bleu (Slavko Strnad).

Rosaura
(Marija Goršičeva), Marionetta
(Maja Druškovičeva)
in Eleonora (Vera Perova)

Dve sceni iz commedie dell'Arte v XVII. stoletju

6. februarja ob 19.30

Vladimir Levstik-Herbert Grün

Kastelka

(GADJE GNEZDO)

— igra —

Polona, prva dekla na Kastelčevini	Marija Goršičeva
Katra, pomožna dekla	Nada Božičeva
Cene, hlapec in godec	Janez Škof
Kastelka	Angelca Hlebecetova
Galjot, sosed	Joža Pristov
Joža, najstarejši	Pavle Jeršin
Tone, drugi	Janez Eržen
Janez, benjaminček	Volodja Peer
Jela, Galjotova starejša	Marjana Krošlva
Zinka, Galjotova mlajša	Vera Perova
Komisar	Sandi Krošl
Mrkunov Peter	Slavko Strnad

Spremljavo komisarja: Franc Klobučar, Marijan Dolinar, Slavko Belak,
Zlatko Šugman.

Kmetje: Franjo Cesar, Maks Bukovec, Ladislav Vodenik.

Kmetice: Maja Druškovičeva, Vera Srakarjeva, Pavla Pristovškova.

REZIJA BRANKO GOMBAČ

Scena	Sveta Jovanović
Kostumi	Alenka Bartl-Serševa
Glasba	Marjan Vodopivec
Inspicijent	Vlado Kalapati
šepetalka	Tilka Svetelškova
Tehnično vodstvo	Franjo Cesar
Razsvetljava	Bogo Les
Frizerska dela	Vera Srakarjeva
Krojaška dela	Amalija Palirjeva in Jože Gobec

Nekaj beležk ob »Kastelki«

»V obraz se klanjajo gospe, za hrbtom hvalijo vražjo babnico. Kastelka pa košato odzdravlja na desno in levo. Marsikdo gre vdovi rajši s poti ko naproti; nihče ne zine o nji hudega brez dobrega. To je pri naših kmetih mnogo, a premalo je za Kastelkin nadčloveški trud...«

Tako je pred štiridesetimi leti začel svojo povest »Gadjega gnezda« Vladimir Levstik, vase pogreznjeni mislec in delavec, kakršnega je od blizu poznala le ozka družba. Oblikovala ga je bujna domišljija in izreden čut za realnost, življenjskost in verjetnost. »Če imam res nekaj čuta za udarnost in prepričevalnost jezikovnega izraza, potem je to vsekakor moja dediščina po materi. Nikoli ni bila v zadregi za živo, krepko besedo in klene primere je kar izpod pazduhe jemala«, pripoveduje sam o tem.

Idejnost »Gadjega gnezda« je sestavljena iz treh komponent: protiindustrijske, narodne in protivojne, ki se tesno vtapljajo druga v drugo. Konflikt je med »gadjim gnezdom« — slovensko kmečko družino — in med tujstvom, ki je poseobljeno v nemčurju Petschniggu, predstavniku kapitala, ki skuša izriniti kmeta z zemlje. Toda sleherna dramatizacija, ki bi izhajala iz istega izhodišča kot povest, bi bila preživela, kajti končati bi se morala z »Majsko deklaracijo«, ki jo je nekaj let pozneje sam Levstik odklanjal kot edino rešitev jugoslovanskega vprašanja. Zato je dramatikar poiskal širšo, pomembnejšo rešitev: opustil je sleherno določeno časovno opredelitev, ostro poanto Levstikovega nacionalizma, ter strnil dramo v podobo slovenske kmečke žene ter tako podal današnji smisel povesti o materi Kastelki. Režijski koncept pa je šel še dalje in črtal tudi oznako »slovenska«, ter se tako

Kastelka (Angelca Hlebecetova), Joža (Pavle Jeršin), Tone (Janez Eržen), Janez (Volodja Peer)

Kastelka
(Angelca Hlebecetova) in Jela
(Marjanca Krošlova)

ujel s končno zahtevo po dveh glavnih, enakovrednih komponentah: kmečka mati na eni in »monstrum vojne, absolutne, vsakokratne, kakršnekoli vojne,« na drugi strani.

*

Od začetka sem pri delu mislil samo na to, da bi se pietetno oddolžil pokojnemu Vladimirju Levstiku iz spoštljivosti do njegovega značaja in osebne usode, ker mi je ta človeško nadvse blizu. Če se mi je potem pripovedna masa »Gadjega gnezda« pod peresom preoblikovala v drugačno, idejno preorientirano in iz današnjega časovnega občutja pogojeno, samostojno rastlino, mislim, da kljub temu odmiku oziroma kljub premiku težišča vendar nisem hotel zanikati idej in želja prvega avtorja. In danes bi s tem delom rad dosegel že nekaj več, ne samo svojo privatno, intimno počastitev Vladimirja Levstika: povedal bi rad, kaj mislim — in kaj menda mislimo vsi navadni sočasniki — o spopadu med zares plemenito, visoko zagnano človečnostjo — in nadnaravno, mrtvaško pošastjo vojne. Vojna in človek: ta tema nas danes vse močno prizadeva. In pri tem niti ni važno, kako se kaže ta visoka zagnanost osebne volje: pri Kastelki se pač kaže v materinstvu in ustvarjalni energiji. Lahko bi se pa tudi drugače. Ne gre za materinstvo — gre za človečnost.

(Herbert Grün)

Na Kastelkinom imanju očekuju »gadove«, da se vrate iz grada, gde ih je Kastelka poslala na školovanje. Malo sreće je imala Kastelka u ljubavi prema svojoj deci: kad je zagrlila Jožu, posle pola sata pao je sa šupe; Tone je dobio groznicu čim ga je uzela da spava kod nje; a Janez se umalo nije udavio, kad mu je rekla »zlato moje«. Izgleda kao da je svu dušu dala zemlji i da za ljude nije ništa ostalo. Zato i sinovima kaže da su njeni gadovi. Služavka Katra to ne shvata, ni sluga Cena ne razume, a Polona, koja je na Kastelkinom imanju još od onog vremena, kad je zemlja skoro otišla na doboš, shvata grubu gospodaricu. Sused Galjot ih je dovezao — gadove i s njima devojke, jer Jožu prati njegova starija, Jela, a Janeza mladja, Zinka. Nerado se Kastelka seća dana, kad je ostala sama sa troje dece na imanju, koje je propio njen muž, i s Galjotom nerado govori o tome. Kao da se bojala, da ju priseća na zahvalnost, kad joj je tada pozajmio, tako da je mogla da spase zemlju. Joža je završio poljoprivrednu školu i hteo bi da uzme Jelu pa da zagospodari imanjem matere Kastelke. Kastelka pak misli da za ženidbu još ima vremena i da mora prvo da vidi kome predaje ključeve iz ruku. Tonetu je dovoljno da ima u kući krevet i prostor za Jožinim stolom, kad dodje na odmor, a sam namerava da ode u svet, jer sva zemlja zove, potrebne su školovane snage. Janez će biti učitelj. Još dve godine bi išao u školu, a zatim još dve da proputuje svet, da vidi kako u drugim zemljama žive.

Jela je nestrpljiva. Tek će sledeći Ivandan postati gazdarica na Kastelkinom imanju. Kastelka to ne želi, inače je ne bi mučila s tim odlaganjem. Ne može da čeka. A ako bude rata? Janez i Zinka se raduju životu i svojoj ljubavi. A ako bude rata?

Rat. Počelo je. Jožu i Toneta so pozvali, a i Janez bi najradje pošao sa njima da ne idu sami. U nameri da ih zadrži kod kuće, Kastelka se uputi vlastima.

Uzaludan je bio njezin put. Opraštaju se. Joža je dobio obećanje da svadbu neće više odlagati kad se vrati. I Kastelka, koja je uvek bila gruba sa decom, popustila je: poljubila ga je na čelo, pomilovala i nježno se pozdravila sa njim.

Kastelka
(Angelca Hlebcetova) in Jela
(Marjanca Krošlova)

Janez misli da oстане kod kuće, dok se ne izvedri, i Kastelka mu obećava da će on gospodariti, dok se Jože ne vrati. U tom opkolje kuću, upadnu i pretraže je. Po Janeza su došli. Janez ide sa njima — nije ga sram, veselo odlazi i bodri majku: Kastelci

ne obaraju oči! I Zinka, koja je uplakana dotrčala za Janezom, odvodi Kastelku sobom. Ako ne bude uskoro kraj rata...

Kad su joj pokrali decu Kastelka je provodila vreme u pričanju sa susedom Galjotom. To pričanje prekinuli su krici i obe služavke uleteše u sobu s novostima da je Jela skočila u vodu i da su je jedva izvukli iz nje. Mrkunov Petar je došao s fronta. Kastelka ne veruje u loše novosti, koje je doneo Mrkunov Petar, a kad joj je bilo jasno da je Jožu pogodilo u čelo, baš tamo gde ga je ona pri odlasku poljubila, sruši se. U to se skupe seljaci i Kastelka prokune Toneta i Janeza, da ih ne bi ubio njen blagoslov, kao što je ubio Jožu.

Kastelka je sama sa svojim Jožom. On je još njen sin, njemu sme da pokaže ljubav, koju je drugoj dvojici otkazala. I razgovara se s njim, kao da stoji pred njom i da je sluša. I sve mu poverava. Da Jela nije bila za njega, da je poludela, i da je ono s davljenjem bilo samo komedija. Zinka je savim drukčija, bez nje ne može da bude ma da joj to ne prikazuje. Tone je bio ranjen, ali su ga spasili, i sad će doći kući. A Kastelki je svejedno. Mater neće zateći kod kuće. I ne mari što će Galjot brinuti za Janeza. Ona je imala samo jednog sina...

Tone je došao kući za nekoliko dana, ali ga je majka primila kao tudjina, ne kao sina. Teško mu je, ma da zna da je ljubav uzrok takvog ponašanja. Galjot ga poziva k njima, ali Tone je više voleo da se vrati nazad, na front.

Jane (Volodja Peer)
in Zinka
(Vera Perova)

Galjot dodje Kastelki da joj saopšti novu žalostnu vest da je i Tone poginuo. Ali Kastelka to već zna, iako je pismo, koje o tome govori još neotvoreno: isto tako je došlo posle Jožine smrti. Ma da ne pokazuje, Kastelki je teško. Sta da radi? Sta zagrlji je prokleta, i što najuri je opet prokleta. Sta dakle? Kad je doznala da je Janez kod Galjota i da je teško bolestan, da želi da dodje kući, neće ni da čuje susedove molbe. Zinka joj ipak dovodi Janeza u kuću i reče Kastelki: neka ga izbací iz kuće, ako može! Kastelka nalazi rešenje: svojim životom će da spase trećeg gada, ali kraj neće videti, neće strčati kao potkresana jova. Njenu odluku spreči Jela, koja dodje k njoj. Jela, kojoj se posle Joževe smrti razbuktala strast, bila je svačija, jer nije mogla biti Jožina. Pogledala je na dno života. Nagovorila je Kastelku ne samo da odustane od svoje namere, već i da jedino njena velika ljubav može da spase Janeza od smrti. I Janez srećan pade materi u zagrljaj.

Sunce, vazduh i materina ljubav su gadu vraćali zdravlje više nego svi lekovi. Janez je preporodjen, a i Kastelka je sasvim drukčija pored sinovljeve sreće i ozdravljenja. I Zinka.

U mirno nedeljsko popodne grunu vest da je sklopljen mir. Potpisali su mir. Rat je završen. Opet će sve biti dobro. U veseloj vrevi koju je izazvala vest da je sklopljen mir, ugasio se Kastelkin život, kao da je još samo to čekala...

Svileno blago vseh vrst
dobavlja

„SVILA“ Maribor

ŽELEZARNA ŠTORE

Štore pri Celju

telefon 21-08 Celje ali Štore 1

teleprinter 03418

industrijski tir Štore

Zahtevajte naš katalog

Casopisno podjetje

»CELJSKI TISK«

Celje, Trg V. kongresa štev. 3
sprejme naročila za tisk in vezavo
knjig, brošur, časopisov, prospektov,
obrazcev, vabil, lepakov in poslovnih
štamplik.

» KOVINOTEHNA «

CELJE

Mariborska cesta 17

Veletrgovina
s tehnično železnino
in kovinskim blagom!
Telegrami: KOVIT

Gledališki list Slovenskega ljudskega gledališča v Celju. Številka 2, sezona 1959/60. Lastnik in izdajatelj Slovensko ljudsko gledališče Celje. Predstavniki Fedor Gradišnik sen. Vsebine prevedla prof. Radmila Tratnikova. Urednik: Slavko Belak. Slike: Foto Berk. Tisk ČP »Celjski tisk«. Vsi v Celju. Naklada 800 izvodov. Cena izvoda 30 dinarjev.

GOZDARSKO
KMETIJSKA
POSLOVNA
ZVEZA

MOZIRJE

Slovenija les
LJUBLJANA

PRODAJALNA
CELJE,
Zidanshova 15

VLAGAJTE
SVOJE
PRIHRANKE
PRI

*Celjski mestni
hranilnici*

merx
CELJE

Tovarna nogavic
Polzela

Trgovsko podjetje
»ELEKTRO-MERCATOR«
CELJE

prodaja na debelo in
drobno ves električni
material, radio aparate
in pribor.

Poslovalnice maloprodaje na
Ljubljanski cesti 10.
v Stanetovi 2 in 3 pa imajo
še bogato izbiro vseh vrst
gospodinjskih aparatov in
pripomočkov.

